

Lokale sociale innovatie: een kijk vanuit de marges van overheid en markt

Stijn Oosterlynck

Centrum OASes

Departement Sociologie

Universiteit Antwerpen

MINA-Raad 30/09/2013

Observatie #1: lokale sociale innovatie

- sinds 1970s opkomst van lokale acties in de ruimtelijke en institutionele marges van markt en overheid
 - voorbeelden: wijkgezondheidscentra, kringloopwinkels, stadslandbouw, buurtontwikkeling, coöperatieven, sociale kruideniers, deelsystemen, fair trade, participatorisch parkbeheer, etc.

MINA-Raad 30/09/2013

Observatie #2: staat en markt in verandering

- sinds 1970s, ruimtelijke en institutionele herstructurering van staat
 - opwaartse en neerwaartse herschaling van staat
 - netwerkstaat: toenemende samenwerking met niet-statelijke actoren
- markt:
 - markt maakt zich los van overheid en samenleving ('disembedding')
 - focus op korte termijnwinst en sociale bescherming en marktregulering als kostenpost

Lokale sociale innovatie

- sociale innovatie: gelocaliseerde acties en initiatieven die mensen in staat stellen te voldoen aan noden en uitdagingen waarvoor ze geen adequaat antwoord vinden in markt of centrale overheid via processen van sociaal leren, collectieve actie of bewustwording
- innovatie die sociaal is in doel en middel
 - doel: aanpakken van maatschappelijke noden en uitdagingen
 - middel: transformatie van social relaties
 - belangrijke rol voor civiele samenleving, sociale ondernemers en/of lokale overheden

Lokale sociale innovatie

- 'nieuw': leidt tot doorbraak in bepaalde context (bv. volkstuinen > stadslandbouw)
- 'gelokaliseerd': vertrekt vanuit dagelijkse leefwereld en direct aangevoelde noden en uitdagingen
- gericht op structurele maatschappelijke verandering: verhoogt *collectieve* capaciteit samenleving om noden en uitdagingen te beantwoorden
- acties en initiatieven doorgaans ingebed in bredere maatschappelijke beweging

Historische wortels #1

- kritiek op bureaucratisch karakter van (welvaart)staat en bedrijfsleven
- democratiseringsbeweging (1960s): participatie en zelfbeheer
- stelde dagelijks leven centraal (reactie op 'vervreemding' in grootschalige structuren)
- rond institutionele blokkades heen werken

Historische wortels #2

- kritiek op technologisch determinisme in lokale ontwikkeling
 - reactie op technologische innovatie en ondernemerschap als drijvende krachten achter economische ontwikkelingsmodellen
 - benadrukt belang van niet-markt gerichte en niet-economische dimensies van lokale ontwikkeling

Historische wortels #3

- Buurtontwikkeling en gemeenschapsopbouw
 - 'stedelijke crisis' (1980s): buurtontwikkeling in achtergestelde stadsbuurten
 - integratie fysieke, socio-economische, culturele en ecologische interventies in stedelijke vernieuwing

Sociale innovatie vandaag: Europa

- **gepromoot door Europese Commissie als nieuw paradigma voor sociale interventie**
 - **lobby werk Britse Young Foundation: Angelsaksische traditie van sociaal ondernemerschap**
 - **brede definitie (i.v.m. Vlaanderen)**
 - **nieuwe context van budgettaire besparingen en zoeken naar nieuwe bronnen van economische groei**

Sociale innovatie vandaag: Vlaanderen

- **na Europa opgenomen door Vlaamse overheid**
 - **gestart met enge invulling: innovatie op werkplaats (Flanders Synergy)**
 - **langzame verbreding: van zorginnovatie naar Sociale Innovatiefabriek**
 - **inzet van ideologische discussie over rol middenveld en privé sector**

Uitdagingen

- concept scherp krijgen, met respect voor historiek concept en praktijk van SI
- voorbij projecten kijken: inbedding in brede beweging
- focus op structurele verandering: collectieve handelingscapaciteit van samenleving
- centrale overheden en organisaties: leren leren uit lokale sociale innovaties
- innovatie mainstreamen kan pijn doen; is niet altijd te 'managen'
- opletten voor context : sociale innovatie is geen besparingsoperatie

Meer lezen?

- Oosterlynck, S. and Cools, P. (2012) 'Lokale initiatieven als bouwstenen van sociale innovatie', p.195-212 in Dierckx, D., Oosterlynck, S., Coene, J. and Van Haarlem, A. (eds.) *Armoede en Sociale Uitsluiting Jaarboek 2012*. Leuven: Acco.
- Ghys, T. and Oosterlynck, S. (2013) Sociale innovatie ontleed: perspectieven voor armoedebestrijding, Vlaams Armoede Steunpunt (zie website VLAS)
- Oosterlynck, S., Kazepov, Y., Novy, A., Cools, P., Barberis, E., Wukovitsch, F., Sarius, T. and Leubolt, B. (2013) The butterfly and the elephant: local social innovation, the welfare state and new poverty dynamics, Improve working paper (zie website Improve EU FP7).